

Startnotitie Project Hoogbegaafdheid

Versie 04-10-2021

Opgesteld voor de Algemene Ledenvergadering RSV Breda e.o. PO 3003

Datum ALV: 12-10-2021

1. Inleiding

Context: Thuisnabij passend onderwijs voor meer- en (hoog)begaafde leerlingen

Streven naar optimale onderwijskansen en daarbij recht doen aan de onderwijsbehoeften van ieder individueel kind. Dat is de gezamenlijke ambitie zoals geformuleerd in het ondersteuningsplan 'Meer mogelijk maken' van het Regionaal Samenwerkingsverband Passend Onderwijs Breda (RSV Breda e.o. 3003 PO). Een van de belangrijkste doelstellingen hierbij is om een dekkend netwerk van voorzieningen te creëren op het niveau van de werkeenheden zodat leerlingen zoveel mogelijk thuisnabij onderwijs kunnen volgen, passend bij hun leer- en ontwikkelbehoefte. Met dit ambitieuze plan willen schoolbesturen invulling geven aan de wettelijke taak die samenwerkingsverbanden hebben om alle leerlingen een passende plek in het onderwijs te bieden.

In de praktijk blijkt deze taak lastiger uitgevoerd dan geformuleerd. De ondersteuningsbehoefte van leerlingen is heel divers, richtlijnen waar die ondersteuning minimaal uit moet bestaan ontbreken voornamelijk en het is nog niet volledig duidelijk op welke wijze en in hoeverre alle ondersteuningsvragen worden beantwoord. Daarnaast is er in de literatuur, noch in de praktijk een vaste omschrijving te geven welke leerlingen, met welke kenmerken we kunnen rekenen tot de doelgroep 'hoogbegaafd'. Uit een inventarisatie die het Ministerie van OCW in samenwerking met deskundigen uit het veld heeft uitgevoerd blijkt het onderwijs- en ondersteuningsaanbod voor meer- en (hoog)begaafde leerlingen binnen andere samenwerkingsverbanden (ook) moeilijk tot stand te komen. Ondanks de toenemende aandacht en vele initiatieven bestaan er in de praktijk een aantal knelpunten om goed aan te kunnen sluiten bij de onderwijsbehoefte van deze leerlingen. De kennis over begaafdheid en een passend aanbod voor de ondersteuning van meer- en hoogbegaafde leerlingen is beperkt en betere samenwerking tussen scholen hierin is zeer gewenst.

Landelijke impuls: subsidie OCW en subsidievoorwaarden

Eind 2018 heeft het Ministerie van OCW daarom een subsidieregeling ingesteld om samenwerkingsverbanden en scholen te stimuleren een dekkend onderwijs- en ondersteuningsaanbod voor (hoog)begaafde leerlingen in te richten. De subsidie bedraagt in totaal € 772.703,- en wordt in 4 gelijke termijnen verstrekt (2019, 2020, 2021, 2022) aan samenwerkingsverbanden. De subsidie is bedoeld om in een periode van 4 jaar een onderwijs- en ondersteuningsaanbod voor leerlingen met kenmerken van begaafdheid op te zetten, uit te breiden en te borgen. Ook het RSV Breda e.o. PO 3003 en RSV Breda e.o. VO hebben hiervoor subsidie aangevraagd en ontvangen. Daarmee hebben zij zich gecommitteerd om in de periode 2019 - 2022 draagvlak te creëren, richting te bepalen en zorg te dragen voor de benodigde expertise om antwoord te kunnen geven op de ondersteuningsvragen van (hoog)begaafde leerlingen.

Het Ministerie van OCW stelt de volgende criteria aan de besteding van de subsidie:

- Er is sprake van een onderbouwd activiteitenplan waarin wordt ingegaan op de gestelde doelstellingen en de doelgroep.
- Het activiteitenplan sluit aan op de analyse van de behoefte en de doelen die de samenwerkingsverbanden zelf hebben gesteld.
- Er is een stevige samenwerking tussen en draagvlak bij verschillende partijen voor het uitvoeren van het activiteitenplan.
- Het plan voorziet in continue ontwikkeling van de expertise en kennisdeling, zowel binnen het samenwerkingsverband, als op regionaal en landelijk niveau.
- De voortgang dient periodiek en aan het einde van de subsidie geëvalueerd te worden.

- Het plan dient organisatorisch, financieel en inhoudelijk haalbaar te zijn en geborgd te kunnen worden na afloop van de subsidieperiode.
- De subsidieregeling is verstrekt op basis van cofinanciering: de financiële middelen die vanuit de subsidie worden ingezet dienen in gelijke mate aangevuld te worden door het samenwerkingsverband/ de onderwijsinstellingen (50% cofinanciering).

Projectvoorstel

We doen in onze regio al veel om leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid passende ondersteuning te bieden. Meerdere besturen hebben de afgelopen jaren geïnvesteerd rondom het thema (hoog)begaafdheid. Zo is er een voltijds HB-school binnen ons samenwerkingsverband, op sommige scholen is een HB (+) klas ingericht, worden er momenteel meerdere IB'ers op bovenschools niveau bekostigd voor de ondersteuning van (hoog)begaafde leerlingen en kunnen scholen een individuele of school/ groepsarrangement aanvragen voor zware ondersteuning van (hoog)begaafde leerlingen bij de Commissie Toelaatbaarheidsverklaringen (CTLV).

Met de subsidie die het ministerie beschikbaar heeft gesteld kunnen wij met het project HB een dekkend netwerk van passend ondersteuningsaanbod inrichten binnen het RSV Breda voor alle HB-leerlingen met verschillende ondersteuningsbehoeften. We willen dit aanbod in nauwe samenwerking met RSV Breda e.o. VO inrichten om een ononderbroken schoolloopbaan (overgang tussen het PO en het VO) voor meer- en (hoog)begaafde leerlingen te kunnen waarborgen. Het HB-project maakt hiermee nadrukkelijk onderdeel uit van onze ambitie een dekkend netwerk te creëren van passende ondersteuning in het onderwijs voor alle leerlingen.

Leeswijzer

Deze notitie is geschreven naar aanleiding van de subsidietoekenning door het ministerie en is bedoeld als *startnotitie*: het uiteenzetten van een heldere set aan kaders waarbinnen en randvoorwaarden waarmee we dit project kunnen uitvoeren. In de notitie worden de uitgangspunten, doelgroep en doelstellingen uiteengezet. Daarnaast wordt, voor zover mogelijk, het beoogd projectresultaat in het licht van het al bestaande aanbod in de regio in kaart gebracht en bijbehorende financiële consequenties en planning van de implementatie hiervan geschetst.

2. Uitgangspunten

Voor het opstellen van deze startnotitie hebben we gesprekken gevoerd met diverse betrokkenen binnen de onderwijsinstellingen (IB'ers, HB-deskundigen, schoolleiders en bestuurders). Het doel van de gesprekken was enerzijds betrokkenen te informeren over het proces waarin we het project gestalte proberen te geven, anderzijds het ophalen van wensen en verwachtingen met betrekking tot de realisatie van het project. Mede op basis van deze gesprekken zijn de volgende uitgangspunten geformuleerd:

- Sense of urgency; er is een breed gedeeld besef dat aandacht voor (hoog)begaafdheid en de ondersteuningsbehoefte van leerlingen die kenmerken vertonen van (hoog)begaafdheid nodig is.
- Deskundigheidsbevordering; we ondersteunen professionals zodat zij competentier zijn in het ondersteunen van deze leerlingen.
- Aanvullend aanbod waar nodig; we maken verbinding met en sluiten aan op het bestaande aanbod binnen het onderwijs.
- Zo thuisnabij mogelijk; het dekkend netwerk van voorzieningen wordt zoveel mogelijk georganiseerd op het niveau van de buurt, de wijk en de werkeenheid.
- Ouders worden, waar mogelijk, betrokken bij de inrichting en implementatie van een dekkend netwerk voor hoogbegaafde leerlingen.

3. Doelstelling en doelgroep en randvoorwaarden

Doelstelling

1) Bijdragen aan een dekkend netwerk van thuisnabij en passende ondersteuning

In lijn met het ondersteuningsplan 'Meer mogelijk maken' willen we dit netwerk, waarin we de specifieke ondersteuning van (hoog)begaafde leerlingen kunnen waarborgen, inrichten op 3 niveaus waarin het onderwijs in de regio vorm krijgt:

- Op het niveau van de basisondersteuning verhelderen we welk ondersteuningsaanbod wij voor deze leerlingen van elkaar verwachten en werken we met elkaar aan het versterken van deze basis.
We streven naar meer BAO-BAO verwijzingen wanneer blijkt dat een andere school binnen de buurt of de wijk beter aan kan sluiten bij de ondersteuningsbehoefte van de leerling. We werken met elkaar aan het vergroten van de deskundigheid van onderwijsprofessionals en bestuurders.
- Op het niveau van de lichte ondersteuning delen we expertise en deskundigheid door het inrichten van een expertisenetwerk waarbij ingezet wordt op het versterken van de samenwerking met als doel het delen van ervaringen en uitbreiden van onze deskundigheid. De extra ondersteuning die aangeboden wordt, is beschikbaar voor leerlingen binnen de werkeenheid. In elke werkeenheid is minimaal één school aanwezig die boven op de basisondersteuning aan hoogbegaafde leerlingen een onderwijs-ondersteuningsaanbod aanbiedt. Dit aanbod is opgenomen in het school-ondersteunings-profiel (SOP).
- Het aanbod voor hoogbegaafde leerlingen met een zware ondersteuningsbehoefte wordt ingericht op het niveau van de regio (Samenwerkingsverband Breda e.o. PO). Voor toeleiding naar deze voorziening is een besluit van het samenwerkingsverband nodig.

2) Waarborgen van een ononderbroken schoolloopbaan

Ons samenwerkingsverband en het samenwerkingsverband VO in de regio Breda e.o. hebben afgesproken de komende jaren draagvlak te creëren, richting te bepalen en zorg te dragen voor benodigde expertise om antwoord te kunnen geven op de ondersteuningsbehoeften van (hoog)begaafde leerlingen bij de overgang van het PO naar het VO. We zullen daarbij continueren en aansluiten op het bestaand aanbod. Concreet is het doel de samenwerking en overdracht tussen het PO en het VO te optimaliseren zodat het aanbod beter op elkaar wordt afgestemd om een doorlopende leerlijn voor deze leerlingen te kunnen waarborgen.

3) Kennis en expertise ontwikkelen, delen en borgen

We willen kennis en expertise ontwikkelen, delen en borgen voor de langere termijn. In samenwerking met het samenwerkingsverband Breda e.o. VO beogen we hiervoor een Leerkring HB te organiseren. De Leerkring is gericht op een continu proces van ontwikkelen, leren en verbeteren voor en door HB-coördinatoren, -experts en leerkrachten. Ook het Centraal Ondersteuningsteam van het RSV (COT) wordt in hierin meegenomen.

Doelgroep

Het begrip (hoog)begaafdheid heeft in theorie noch praktijk een vaste omschrijving. In de onderzoeksliteratuur¹ wordt vaak uitgegaan van hoge intellectuele capaciteiten (IQ van 130+), hoge creativiteit en hoge motivatie om van 'hoogbegaafdheid' te kunnen spreken. Omdat omgevingsfactoren zoals ouders, peers en school medebepalend zijn in de mate waarin deze

¹ Meerfactorenmodel (Mönks, 1985) <https://talentstimuleren.nl/thema/begaafdheid/theorie-modellen/monks>

persoonskenmerken zich manifesteren, richten wij ons binnen het RSV Breda e.o. op leerlingen die een of meerdere *kenmerken* vertonen van (hoog)begaafdheid.

Ook de omvang van het aantal (hoog)begaafde leerlingen die ondersteuning nodig heeft is niet exact aan te geven. Veel leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid worden in onze regio in de klas en op school ondersteund met bekostiging die vanuit het Ministerie van OCW aan de schoolbesturen wordt verstrekt, of door middel van lichte ondersteuningsmiddelen die door het samenwerkingsverband aan de schoolbesturen wordt verstrekt. Voor een onderbouwde (potentiele) omvang van de doelgroep zou een uitgebreide data-analyse moeten plaatsvinden. Dit heeft echter meer tijd nodig. Met dit project richten wij ons daarom op de geschatte 10% van de leerlingen die volgens de normaalverdeling (Bell curve) van begaafdheid potentieel 'hoogbegaafd' is. Als we deze percentages toepassen op het totaal aantal leerlingen in ons samenwerkingsverband, kunnen we met betrekking tot het geschatte aantal leerlingen uitgaan van onderstaande statistische verdeling:

Totaal aantal leerlingen binnen samenwerkingsverband	33.579*
HB-leerlingen (volgens de normaalverdeling: potentieel 10%)	3.358
Zware extra ondersteuning HB-leerlingen (2% van de 10% potentiële omvang van HB-leerlingen)	67

*peildatum 1-1-2020

Samenhang en samenwerken

De samenwerking binnen de werkeenheden is nog in ontwikkeling. De inrichting van een dekkend netwerk van voorzieningen voor hoogbegaafde leerlingen sluit hierop aan. Samenwerken, samen leren en samen ontwikkelen staat centraal. Dit doen we met de aangesloten onderwijsinstellingen, gemeenten, het Regionaal Bureau Leerplicht en andere organisaties die hieraan een bijdrage kunnen leveren.

Communicatie

Bij de inrichting van het dekkend netwerk voor hoogbegaafde leerlingen is het van belang met elkaar een gedeeld beeld te ontwikkelen met betrekking tot de wijze waarop we onze ambitie concreet tot uitvoer gaan brengen. Dat vraagt om inhoudelijke en organisatorische afstemming met alle belanghebbenden. Bij de uitwerking van de aanpak is aandacht voor een heldere communicatie.

Randvoorwaarden

- De bestuurders van de onderwijsinstellingen in onze regio committeren zich aan de doelstelling en uitgangspunten zoals verwoord in deze startnotitie.
- De bestuurders van de onderwijsinstellingen in onze regio zetten op basis van afspraken binnen de werkeenheden personele capaciteit in ten behoeve van de implementatie en realisatie van een dekkend netwerk van voorzieningen voor (hoog)begaafde leerlingen en delen kennis met elkaar over deze doelgroep.
- De aangesloten schoolbesturen en het RSV financieren 50% van de kosten die gepaard gaan met de initiatie, coördinatie, organisatie en implementatie van dit dekkend netwerk.

4. Financiële kaders

Subsidievereisten

Het project HB wordt mede mogelijk gemaakt met de subsidie die het Ministerie van OCW beschikbaar heeft gesteld aan het samenwerkingsverband. In totaal bedraagt de subsidie maximaal € 772.703,- en wordt in 4 gelijke tranches (2019 t/m 2022) uitgekeerd onder de nadrukkelijke

voorwaarde van cofinanciering (50%) en structurele borging van het projectresultaat (het dekkend netwerk van voorzieningen).

Bekostiging

Structurele borging van het dekkend netwerk van ondersteuning voor de doelgroep van dit projectplan wordt bekostigd in lijn met de bekostigingssystematiek van de ondersteuning zoals vastgelegd in de notitie Passende Voorwaarden. Incidentele kosten voor de initiatie, coördinatie, organisatie en implementatie van het projectresultaat worden, onder voorwaarde van 50% cofinanciering conform de subsidievereiste, gedekt uit de subsidiemiddelen. In hoofdlijnen ziet dit er als volgt uit:

Ondersteunings-niveau	Voorstel inrichting	Invulling door	Incidentele dekking	Structurele dekking
Basis	Deskundigheidsbevordering t.b.v. een adequate ondersteuning	Besturen onderwijsinstellingen		Reguliere lumpsum (middelen OCW aan onderwijsinstellingen)
	Waarborgen van een ononderbroken schoolloopbaan.	Besturen onderwijsinstellingen en samenwerkingsverband	Projectsubsidie/ 50% cofinanciering besturen onderwijsinstellingen	Reguliere lumpsum (middelen OCW aan onderwijsinstellingen)
Licht	Organiseren en/of uitbreiden (bovenschoolse) voorzieningen indien nodig/wenselijk binnen de werkeenheden.	Samenwerkende scholen binnen de werkeenheden		Lichte ondersteuningsmiddelen.
	Beschikbaar stellen van HB-expertise in de werkeenheden voor complexe casuïstiek.	Samenwerkende scholen binnen de werkeenheden	Projectsubsidie/ 50% cofinanciering besturen.	Lichte ondersteuningsmiddelen.
Zwaar	Het inrichten van een flexibele, tijdelijke voorziening met aanbod en begeleiding gericht op leren leren vergroten van zelfinzicht/zelfvertrouwen en leren leven.	Samenwerkingsverband	Projectsubsidie/ 50% cofinanciering samenwerkingsverband.	Zware ondersteuningsmiddelen.
	Expertise-ontwikkeling, deling en borging ('RSV-academie').	Samenwerkingsverband PO.	Projectsubsidie/ 50% cofinanciering samenwerkingsverband.	Zware ondersteuningsmiddelen.

5. Planning

Gefaseerde uitvoering

De subsidieperiode loopt van 2019 tot en met december 2023. Het ministerie verwacht van het samenwerkingsverband dat zij het dekkend netwerk van voorzieningen voor (hoog)begaafde leerlingen in deze periode kan inrichten en borgen. Daarnaast stelt het ministerie als vereiste dat het project tussentijds en aan het einde van de looptijd wordt geëvalueerd. In hoofdlijnen ziet de fasering van het project er als volgt uit:

Fasering	Mijlpalen	Tijdpad
Initiatiefase	<ul style="list-style-type: none"> - De subsidieaanvraag is toegekend door het Ministerie van OCW. - Er is een projectvoorstel op hoofdlijnen. - De kaders waarbinnen en randvoorwaarden waarmee het project wordt uitgevoerd zijn bestuurlijk vastgesteld. 	Okt 2019 - aug 2020 Okt 2021 – dec 2021
Definitiefase	<ul style="list-style-type: none"> - Het bestaand aanbod en de wensen en verwachtingen m.b.t. de ondersteuning van (hoog)begaafde leerlingen is in kaart gebracht. - Het beoogd ontwerp van een dekkend netwerk is, binnen de bestuurlijke vastgestelde kaders, in hoofdlijnen gereed. 	sept 2020 – aug 2021
Ontwerpfase	<ul style="list-style-type: none"> - Er is een plan van aanpak gereed waarin het beoogd projectresultaat is geconcretiseerd en gereed is om te bespreken in de werkeenheden. - Het plan van aanpak is consulterend besproken met de coördinerend directeuren en IB'ers van de werkeenheden. 	sept 2021- dec 2021
Voorbereidingsfase	<ul style="list-style-type: none"> - Er zijn 5 werkgroepen ingericht met een brede samenstelling vanuit zoveel mogelijk onderwijsinstellingen. - In samenwerking met het VO is er een continu proces van leren, ontwikkelen en verbeteren ingericht (Leerkring) om kennis en expertise te bevorderen en te borgen. - In samenwerking met het VO is gestart met het optimaliseren van een warme overdracht tussen het PO en het VO om een ononderbroken schoolloopbaan (overgang PO-VO) te kunnen waarborgen. - Het concept plan van aanpak en projectvoorstellen zijn op werkeenhedenniveau besproken en hebben geleid tot een 'maatwerk' implementatie per werkeenheid (basis en lichte ondersteuningsniveau). - Er is per werkeenheid verkend waar de behoefte ligt aan HB-expertise bij complexe casuïstiek. - De mogelijkheden voor een regionaal opleidingsaanbod (bijvoorbeeld in de vorm van een RSV Academie) zijn in kaart gebracht. - Het implementatieplan voor bovenstaande onderwijs ondersteuningsaanbod en de structurele borging hiervan is vastgesteld. 	Jan 2022 – juni 2022
Implementatiefase	Gefaseerde implementatie van de voorzieningen.	Juli 2022 – okt 2023
Evaluatiefase	Projectevaluatie op basis van de voortgang en het resultaat op de projectdoelstellingen.	Nov 2023 – Apr 2024

Waar staan we nu: procesverloop 2020 - 2021

- *Q3 2020 – Q1 2021: inventarisatie bestaand aanbod, wensen en verwachtingen*

Ter voorbereiding op de startnotitie heeft een voorbereidingsgroep bestaande uit een projectleider en HB-deskundigen van verschillende onderwijsinstellingen begin van het schooljaar 2020-2021 het bestaand aanbod en de wensen in beeld gebracht door middel van een *QuickScan* (vragenlijst) en aanvullend door middel van *diepte-interviews*. Zij hebben hiervoor diverse betrokkenen (IB'ers, HB-deskundigen en directeuren) via de bestuurders van onderwijsinstellingen benaderd.

- *Q2 2021: concretiseren dekkend netwerk en consulterend raadplegen bestuurders*

Tijdens een viertal *klankbordbijeenkomsten* in het voorjaar van 2021 hebben alle betrokkenen van gedachten kunnen wisselen over de concrete invulling van de geïnventariseerde thema's. (Wat zijn de fundamenten waarop het dekkend netwerk van ondersteuning nu rust en wat kunnen we doen om dit te verstevigen?) De opbrengst van deze bijeenkomsten zijn vervat in een aantal voorstellen op hoofdlijnen die hun beslag krijgen in een plan van aanpak voor het schooljaar 2021-2022 e.v. Parallel hieraan hebben we in het tweede kwartaal van 2021 een brede vertegenwoordiging van de 12 werkeenheden (bestuurders van de onderwijsinstellingen, coördinerend directeuren en HB-deskundigen) consulterend geraadpleegd.

- *Q3 2021*

Om invulling te geven aan de beoogde doelstellingen en opgehaalde wensen en verwachtingen is per september 2021 een projectgroep bestaande uit de projectleider en 5 werkgroep coördinatoren aan de slag gegaan om de doelstellingen te concretiseren naar een projectresultaat (Wat 'staat' er als het dekkend netwerk staat?)